

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 153/06-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. júla 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudcu Jána Auxta a sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej prerokoval sťažnosť A. L., bytom T., a M. L., bytom T., zastúpených advokátom JUDr. R. C., T., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 237/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. L. a M. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 237/99 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 237/99 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prierahov.

3. A. L. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. M. L. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Trnava j e p o v i n n ý uhradiť A. L. a M. L. trovy konania v sume 9 064 Sk (slovom deväťtisícšesťdesiatštyri slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet ich právneho zástupcu advokáta JUDr. R. C., T.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 153/06-9 zo 17. mája 2006 prijal na ďalšie konanie sťažnosť A. L. a M. L. (ďalej len „sťažovatelia“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietali porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 237/99.

Na základe výzvy ústavného súdu z 19. mája 2006 okresný súd vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti sp. zn. Spr 981/06 z 29. mája 2006 k priebehu konania okrem iného uviedol:

„Predmetný návrh podala A. L. a M. L., bytom T., v zastúpení advokátom JUDr. R. C., proti odporkyni J. R., bytom T., predmet konania je určenie, že do dedičstva patria finančné prostriedky. Účastníci sú deťmi neb. Š. L., zomr. (...) v T.

Návrh na súd bol podaný 21. 10. 1999. Úpravou zákonnej sudkyne vo veci JUDr. B. M. zo dňa 22. 11. 1999 boli vyžiadané výpisu z vkladových účtov príslušnej banky. Po zaslaní odpovede bankou súdu dňa 26. 1. 2000 stanovila sudkyňa dňa 27. 3. 2000 termín pojednávania na 21. 6. 2000, zároveň vyzvala navrhovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za návrh. Pojednávanie zo dňa 21. 6. 2000 po vypočutí účastníkov bolo odročené na neurčito za účelom vykonania ďalších dotazov ohľadom predmetnej veci. Konkretizované dotazy boli vykonané v zmysle úpravy zo dňa 13. 12. 2000. Kópia listinných dôkazov banky bola zaslaná zástupcovi navrhovateľov dňa 27. 3. 2001. Uznesením z 27. 3. 2001 boli priznané náklady banky. Zákonná sudkyňa vo veci odišla dňom 30. 6. 2001 do starobného dôchodku, vec bola Opatrením predsedníčky súdu Spr 649/01 dňa 28. 6. 2001 prikázaná na konanie sudkyňi JUDr. M. M. Táto sudkyňa zostala dlhodobo práceneschopná a následne odišla na materskú dovolenku, z toho dôvodu ďalším Opatrením predsedníčky súdu zo dňa 12. 3. 2002 bola vec prikázaná na prejednanie a rozhodnutie sudkyňi Mgr. M. B. Vo veci súd listom zo dňa 28. 11. 2002 vyžiadal od sporiteľne oznámenie v súvislosti s riešením predmetnej veci a zároveň bol pripojený spisový materiál v dedičskej veci. 4. 12. 2002 bolo zistené, že vec evidovaná pod sp. zn. 3 D 1588/98 nie je skončená. Uznesením zo dňa 21. 1. 2003 boli účastníci vyzvaní na zloženie preddavku na trovy konania štátu v súvislosti so žiadosťou o výpisy z vkladových účtov banky. 14. 2. 2003 navrhovatelia podali odvolanie proti predmetnému uzneseniu. Po zaslaní odvolania protistrane s lehotou na vyjadrenie bola vec postúpená Krajskému súdu v Trnave dňa 2. 6. 2003.

Uznesením KS Trnava č. k. 9 CoD 45/03-44 zo dňa 28. 8. 2003 odvolací súd rozhodol tak, že zmenil prvostupňové rozhodnutie a zaviazal navrhovateľov zaplatiť ako preddavok nižšiu sumu - 3.000,- Sk. Spis sa vrátil tunajšiemu súdu 5. 9. 2003. Po doručení rozhodnutia odvolacieho súdu bolo zisťované, či bol zložený preddavok na trovy konania

štátu od účastníkov, zisťovalo sa to od okt. 2003 do marca 2004. V ďalšom období t. j. 25. 3. 2004 bol žiadaný spis v dedičskej veci po neb. otcovi účastníkov. 2. 4. 2004 bolo zistené, že predmetná dedičská vec ešte rozhodnutá nebola. Dňa 11. 5. 2004 bolo zistené, že súdny poplatok nebol zaplatený, spis bol 1. 6. 2004 predložený vyššiemu súdnemu úradníkovi na konanie v súvislosti s nezaplatením súdneho poplatku za návrh, ktorý sa dňa 2. 7. 2004 vo veci vyjadroval k postupu konania. Opatrením Spr 57/04 zo dňa 12. 1. 2005 sa vydal Doplnok k Rozvrhu práce v súvislosti s nastúpením novozvolenej sudkyne na tun. súdu JUDr. Z. K., v dôsledku čoho aj predmetná vec sp. zn. 14 C 237/99 bola pridelená do senátu č. 23 C.

Zákonnou sudkyňou vo veci je JUDr. Z. K., ktorá dňa 15. 5. 2006 vytýčila termín pojednávania vo veci na 15. 6. 2006 a vykonala tiež ďalšie úkony vo veci.

Vo veci konali sudcovia priebežne, v období po pridelení veci po odchode JUDr. M. od júla 2001 vznikol priesťah do 4. 11. 2002, čo bolo spôsobené prevzatím veci ďalšími sudkyňami, ktoré vzhľadom na stav svojho oddelenia vykonali úkon vo veci až v neskoršom termíne. V danej veci síce vznikli priesťahy, avšak vplyv na tieto priesťahy v konaní malo personálne obsadenie tunajšieho súdu.“

Rovnaké skutočnosti, ktoré uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a súdneho spisu sp. zn. 14 C 237/99.

Navyše zistil, že pojednávanie 15. júna 2006 okresný súd odročil na neurčito v dôsledku neúčasti účastníkov konania a ich právnych zástupcov, ktorým boli uložené poriadkové pokuty.

Právny zástupca sťažovateľov doručil ústavnému súdu 7. júna 2006 podanie, v ktorom k vyjadreniu okresného súdu okrem iného uvádza:

„Z obsahu tohto vyjadrenia vyplýva, že okresný súd nespochybňuje nami uvádzanú existenciu priesťahov v konaní. Práve naopak, tento potvrdzuje naše skutkové tvrdenia uvedené v sťažnosti, t. j. že od pojednávania konaného dňa 21. 06. 2000 sa až do súčasnosti vo veci prakticky nekonalo; vytýčenie termínu pojednávania na deň 15. 06. 2006 je zrejme

dôsledkom práve tejto našej sťažnosti. Okresný súd pritom tiež netvrdí, že by sme k vzniku prietáhov prispeli my, rovnako ani neargumentuje zložitou veci; jeho vysvetlenia spočívajú len v personálnych a organizačných, teda interných problémoch súdu. Ním ponúkané vysvetlenia tejto jeho nečinnosti nemožno teda považovať za také, ktorými by bolo možné ospravedlniť porušenie nášho ústavného práva na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov. Môžeme síce ľudsky chápať jednotlivé sudkyne a ich osobné dôvody (materská dovolenka, PN), ale keďže ústavný súd jednoznačne akcentuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ako právo objektívnej povahy, tieto okolnosti nezbavujú súd zodpovednosti za jeho porušenie. Súd ako orgán štátu oprávnený na rozhodnutie tohto sporu má urobiť všetky nevyhnutné (personálne, administratívne) opatrenia na to, aby sa v jednotlivých prejednávaných veciach efektívne konalo a rozhodovalo.

Keďže teda z obsahu vyjadrenia okresného súdu nevyplývajú také skutočnosti, ktoré by spochybňovali alebo vyvracali naše tvrdenia, navrhujeme, aby Ústavný súd SR rozhodol tak, ako sa toho vo svojej sťažnosti zo dňa 24. 04. 2006 domáhame.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 14 C 237/99 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy ustanovuje základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca

sa rozhodnutia štátneho orgánu. Priznanie ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto ústavné právo objektívne realizovalo.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa posudzovanie otázky, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1) Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, konanie vedené na okresnom súde o „*určenie, že do dedičstva patria finančné prostriedky*“ tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov, nie je právne a fakticky zložitá. Spory o takéto nároky nie sú výnimočné a všeobecné súdy majú dostatok skúseností s ich prejednávaním a rozhodovaním (II. ÚS 226/04). Ani okresný súd netvrdil, že ide o zložitú vec.

2) Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zistil, že sťažovatelia sa svojím procesným správaním a úkonmi nepodieľali na prietáhoch v konaní (i keď sa nezúčastnili pojednávania 15. júna 2006), naopak boli počas doterajšej doby aktívni, niekoľkokrát urgovali urýchlenie konania a podali aj sťažnosť na zbytočné prietahy orgánu štátnej správy súdov. Ani okresný súd

nepoukázal vo vyjadrení k sťažnosti, že by sa podieľali na priet'ahoch v konaní.

Skutočnosť, že sťažovatelia nezaplatili súdny poplatok za návrh, nemala výrazný vplyv na doterajší priebeh konania, pretože sa ňou okresný súd začal zaoberať až v máji 2004.

3) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z postupu okresného súdu vyplýva, že od 21. októbra 1999, keď sťažovatelia podali návrh, do 28. júna 2006, keď predložil spis ústavnému súdu, nariadil iba dve pojednávania, a to na 21. jún 2000 a 15. jún 2006, a urobil iba jednoduché úkony, akými sú napr. vyžiadanie výpisov z vkladových účtov banky (22. november 1999), výzva na zaplatenie súdneho poplatku (27. marec 2000), zisťovanie stavu dedičského konania (28. november 2002), rozhodnutie o zložení preddavku na trovy konania štátu (21. január 2003), postúpenie veci Krajskému súdu v Trnave (2. jún 2003) v dôsledku podaného odvolania sťažovateľov proti rozhodnutiu o zložení preddavku a zisťovanie, či bol zaplatený preddavok na trovy konania (od októbra 2003 do marca 2004) a súdny poplatok za návrh (máj 2004).

Stav konania okresného súdu zistený ústavným súdom je neprijateľný aj preto,

že okresný súd za takmer 7 rokov vo veci nevydal žiadne rozhodnutie, ktoré by smerovalo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov. Aj predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení uznala, že zbytočné prietahy v konaní od júla 2001 do 4. novembra 2002 boli spôsobené okresným súdom, čo bolo zapríčinené aj nedostatočným personálnym obsadením súdu.

Vyjadrenie okresného súdu v tomto smere ústavný súd neakceptoval. V tejto súvislosti ústavný súd už viackrát uviedol (napr. I. ÚS 23/03, I. ÚS 141/03), že personálne problémy (dlhodobá práceneschopnosť sudcu, zmeny zákonných sudcov) a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia (m. m. I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02). Okresný súd vo svojom vyjadrení neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Ústavný súd vychádzajúc z analýzy postupu okresného súdu podľa troch uvedených kritérií dospel k záveru, že okresný súd v doterajšom konaní porušil základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 237/99 konal bez zbytočných prietahov, pretože vec nie je dosiaľ právoplatne skončená.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 5 vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každému v sume 80 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, považoval ústavný súd priznanie sumy 50 000 Sk každému sťažovateľovi za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Sťažovatelia si prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadali priznať úhradu trov konania pred ústavným súdom.

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. R. C. Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk a z toho, že za jeden úkon vykonaný v roku 2006 patrí odmena pre každého sťažovateľa v sume 2 730 Sk. Základná sadzba tarifnej odmeny bola však znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri

zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, čo spolu s režijným paušálom k tomuto úkonu v sume 164 Sk v prípade dvoch sťažovateľov tvorí táto náhrada trov za jeden úkon 4 532 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Úhradu sťažovateľom priznal v celkovej sume 9 064 Sk.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2006